

STRANDCONCESSIES IN DE 19e EEUW

Toen William HASKETH, op 24 juni 1784, de toestemming kreeg tenten op het strand op te trekken, waren de eerste zeebaden een feit.

Onze bad-steden nu zijn ondertussen een stuk autonomer geworden in al hun lovenswaardige initiatieven ten aanzien van de toerist. Wat in de 19e eeuw zeker niet het geval was !

De Staat moest eerst met concessies over de brug komen alvorens de badkarrenhouders hun paarden mochten zeewaarts richten.

Zo moest de stad Oostende in 1852 aan elk van de 208 eigenaars van karren 30 ₣ vragen om de strandvergunningen af te betalen.

Ook het zelfstandige Mariakerke kreeg bij koninklijk besluit van 24 mei 1858 de toelating om gedurende 10 jaar - en dit vanaf 1 juli 1858 - een badendienst te houden.

Tien jaar later werd een nieuwe strandconcessie toegekend en dit over de gehele strandlengte.

Het contract, met mogelijkheid tot opzeggen op het eind van het 2e jaar, werd gesloten tussen de gemeente en de Administratie van Domeinen. In de prijs van de concessie ligt 50 % vervat voor de Staat, terwijl de andere helft besteed wordt aan politie, veiligheid en vermaak van de badgasten. Geen enkele constructie mag opgetrokken worden op het strand, zonder de uitdrukkelijke toestemming van Openbare Werken. Voetgangers moeten ongehinderd het strand kunnen belopen en paarden worden er verboden gedurende het badseizoen.

Op 13 mei 1872 gaat Mariakerke zelfs over tot de onderverhuring aan Oostende tegen een vaste en jaarlijkse vergoeding van 1.000 ₣. De toestemming was gebaseerd op de overweging dat hier best de 2 badendiensten konden geconcentreerd worden. Oostende zag zich wel voor een paar problemen geplaatst. Vooral de scheepswrakken, geworpen op het strand, de vele stenen en rijshout belemmerden het vrije verkeer van badkarren. Zelfs sloepen op de kust liepen averij op door de uitstekende delen. In 1871 lagen 7 vaartuigen aan de grond en het wegnemen ervan liep vlug op tot 300 à 600 ₣. Een ervan, ten westen van de havengeul, was vlot getrokken maar de gemeentelijke administratie was niet happig om al deze bijkomende kosten op zich te nemen. De aannemer van het onderhoud van de haven werd verzocht om samen met zijn werklui de klus te klaren.

Een ander Oostends probleem in 1872 was dat binnen afzienbare tijd het terrein waar de badkarren werden gestald, zal verkocht worden. Huizen en straten komen er in de plaats. Waar naar toe in de winter en bij slecht weer...?

De wet van 18 juli 1877, waarbij de grensafbakening van Oostende met zijn burens Mariakerke, Stene en Bredene wordt vastgelegd had tot gevolg dat de onderverhuring werd afgeschaft. Voortaan zal Oostende jaarlijks 6.000 ₣ betalen voor zijn badenvergunning tot het einde van de tienjarige concessie (31 december 1881). Het strandgedeelte tussen

de havengeul en de nieuwe grens met Bredene zal voorzien moeten worden van veiligheids- en reddingsmateriaal dat gratis ter beschikking staat voor de militairen van het Oostends garnizoen die er zwemmen.

De beperkende faciliteiten die de kustgemeenten kregen om het badtoerisme te propageren werkten remmend op de toename van het baden in zee. Mariakerke zag een aanvraag van 1 ha duingrond bij de Albertusdijk afgekeurd. Men argumenteerde vanuit de vaststelling dat geen 10 badkarren de dienst uitmaakten. (Oostende had toen in 1882 bij de 400 badkarren goed voor 4.000 dagelijkse baden !). Toch kreeg het op 1 januari 1882 zijn nieuwe concessie voor 2 jaar en dit vanaf de grens met Middelkerke tot op 250 m van het westelijk Oostends strand.

In zijn streven om het onderste uit de kan te halen blijkt uit rapporten dat het zich niet stoorde aan deze restrictie vermits de Mariakerkse badkarren precies tot aan de afbakening met Oostende rolden !

Regelmatig zagen de Belgische badplaatsen-in-wording hun exploitatievergunningen vernieuwen door een Staat die "indexmatig" de pacht bepaalde. Oostendes concessie van 1 januari 1885 bedroeg voor het eerste jaar 6.000 fr maar de 3 komende jaren werden fors opgetrokken tot 7.500 fr.

De financiële klap kwam des te harder aan na de rotzomer van 1885, de slechtste van de laatste 9 jaren.

Het toeristische graantje meepikken was weliswaar leuk, maar Oostende die trouwens de enige badplaats was die aan de schatkist een aanzienlijk en verzekerd inkomen bezorgde, was niet bijster enthousiast om overal en steeds maar bij te passen.

In alle Moniteur-teksten van toen werd het klassiek parapluutje opgevouwen : iedere onvoorziene verantwoordelijkheid wees de Staat onverbiddelijk af op de rug van de stad. Zo kon onze stad niets terugvorderen indien de werkzaamheden aan de haven het strandniveau ongunstig beïnvloedden.

Was het de pacht niet waarover men struikelde, dan was het het zand waarin men vastzat. Letterlijk en figuurlijk. Tussen de Berlijnstraat en het westerstaketsel, wandelroute bij uitstek, was geen sprake van zandophoping maar ten westen van die zone, nog niet geplaveid, had Openbare Werken van tijd tot tijd het nodige gedaan om het zand dat bij hoog tij en met een westenwind opgestapeld lag, weg te ruimen.

Telkens de concessie moest vernieuwd worden vroeg Oostende om ontlasting van het onderhoud van zijn wandelzeedijken.

Geen nood, orakelden de ingenieurs, heel wat zand wordt door particulieren toch weggenomen en in de omgeving van Oostende is er een groot verbruik van zand door de aldaar gevestigde steenbakkerijen.

Een van de laatste vergunningen uit de 19e eeuw die aan onze stad werd toegekend, begon op 1 januari 1889 en eindigde op 31 december 1898. Ze is de weergave van de klassieke problemen waarover oeverloos werd gediscussieerd tussen Stad en Staat. Eén grote verworvenheid was alvast

de jaarlijkse vergoeding die behouden bleef op 7.500 Fr. Anderzijds wijzen de betrokken ministeries alle verantwoordelijkheden af die het gevolg zijn van openbare werken in uitvoering. Voorts is het verboden paviljoenen, barakken, tentjes of kraampjes op te richten zonder de toestemming van de departementen van landbouw, nijverheid en openbare werken. De vergunninghouders mogen nooit zand wegnemen van het strand. Ook wipt de staat elk optreden van de hand die het gevolg is van wat zo allemaal op het strand terecht komt : overblijfselen van vroeger uitgevoerde werken of angespoelde opstakels. Een hulp- en reddingsdienst voor verstikten moet voorzien zijn en een algemeen verbod van vuurwapens op het strand wordt van kracht. De kosten van beschutting der badkarren valt volledig ten laste van de stad.

Steeds valt de nauwlettende zorg van de regering ten aanzien van de continuïteit van openbare werkzaamheden op.

Zo moet Oostende zijn politie inzetten te beletten dat beschadigingen toegebracht worden aan de staatswerken.

Gegeven te Oostende, den 28 juli 1890.

Ivan VAN HYFTE

§ § § § § § § § § §

ENSORIANA

(M. NAGELS, samenstelling), Tekeningen, pastels en aquarellen uit eigen collectie (tentoonstellingscat.), Gent, Museum voor Schone Kunsten, 1985.

op p. 84-88 : bespreking van de tekeningen van James ENSOR in het bezit van genoemd museum.
(op p. 118-121 worden werken van Léon SPILLAERT besproken).

Karel JONCKHEERE, Herinneringen aan ENSOR, Antwerpen (Kunst & Kapitaal), 1985

Bundeling van losse herinneringen van K.J. aan J.E., geïllustreerd met prachtige opnamen van Maurice ANTONY.

Ensor in Oostendse verzamelingen (tentoonstellingscat.), Oostende, Museum voor Schone Kunsten, 1985.

Catalogus van de gelijknamige tentoonstelling in het Oostends Museum voor Schone Kunsten (13 april - 31 augustus). Bevat naast een uitgebreid wetenschappelijk catalogusgedeelte, volgende bijdragen over de Meester :

- Biografie door X. TRICOT
- James Ensor en het Museum voor Schone Kunsten van Oostende voor W.O.II door N. HOSTYN
- Musicalia Ensoriana door C.A. WAUTERS
- De kwartierstaat van James Ensor door E.A. VANHAVERBEKE
- James Ensor & Willy Finch : enkele echo's van een vriendschap door N. HOSTYN
- De "Intrede van Christus te Brussel" : Ensor's picturaal manifest door X. TRICOT
- De appreciatie van ENSOR op de kunstmarkt tijdens de laatste jaren door N. HOSTYN
- België in de XIXe eeuw, Ensor en het progressisme door J. DEVOS

Norbert HOSTYN

85/177